

Deficit povrća i voća u Europi – kriza s dugoročnim posljedicama

Автор(и): Растителна защита
Дата: 19.04.2023 Брой: 4/2023

Poljoprivreda u Europi postaje sve ovisnija o hirovima klime, što utječe na sustav opskrbe hranom. Jedan od ilustrativnih primjera s početka 2023. godine je potpuni kaos koji se dogodio u lancima opskrbe hranom u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje su voće i povrće postali oskudna roba. Vrt Europe, koji je glavni dobavljač povrća na kontinentu, žrtva je ne samo nepredvidivih klimatskih promjena, već i agresivne politike usmjerene na cjelogodišnju prekomjernu proizvodnju i potrošnju. Obradive površine u Španjolskoj koje se umjetno navodnjavaju povećale su se tijekom posljednjih desetljeća, iako su poljoprivredne oborine sve manje. Od početka godine svjedoci smo iznimno visokih temperatura na Iberijskom poluotoku. Dugotrajna suša u južnom dijelu zemlje također je pogodila područja koja tradicionalno uzgajaju voćke, masline i vinograde.

"Ono čemu smo svjedoci posljednjih tjedana vrlo će brzo iz šokantne činjenice prerasti u stvarnost, i to ne samo za specifično tržište u Engleskoj," kaže Elisa Oteros, profesorica ekologije na Sveučilištu u Cordobi, u južnoj Španjolskoj. Često pretpostavljamo da su ekstremne vremenske promjene privremene prirode, ali zapravo su to trajne klimatske promjene.

"Oborine i temperature postaju sve nepredvidiviji," objašnjava Oteros. Umjesto jasno definiranih godišnjih doba, poljoprivrednici se počinju navikavati na klimatske fluktuacije, i to ne samo u Španjolskoj. Općenito, klimatska formula posljednjih godina može se opisati na sljedeći način – pretjerano vruća ljeta i topli zimski tjedni, praćeni mrazom, sušom i na kraju pljuskovima i tučom. Meteorolozi predviđaju suptropsku klimu za južnu Španjolsku, a drugi dijelovi zemlje vjerojatno će se pretvoriti u pustinje.

Poljoprivredna proizvodnja u srednjoj i sjevernoj Europi također prolazi kroz promjene kao posljedica klimatskih promjena. Visoke temperature i nedostatak oborina tijekom rekordnog ljeta 2022. uzrokovali su pad prinosa. U Njemačkoj je ubrano dvanaest posto manje povrća poput krastavaca, paprike i rajčice u usporedbi s 2021. godinom.

Dugoročne posljedice

Sve to utječe na poljoprivrednu proizvodnju. Ali također je zanimljivo da se "obrađive površine koje se umjetno navodnjavaju povećale tijekom posljednjih desetljeća, iako pada sve manje i manje kiše," kaže Oteros. Prošle godine količina poljoprivrednih oborina bila je oko 26% ispod prosjeka za razdoblje od 1981. do 2010. godine; u veljači 2022. oborine su bile 80% manje, prema podacima španjolske meteorološke službe. Situacija također izgleda zabrinjavajuće i u preostalim mjesecima – u svibnju su oborine bile 65% ispod normale, a u listopadu 35% ispod normale.

Područja za uzgoj povrća u staklenicima i nasadi citrusa u istočnoj i južnoj Španjolskoj teško su pogođena nedostatkom oborina. Ali ne samo oni: često su čak i biljke koje uspijevaju u sušnim regijama, poput maslina ili badema, zamijenjene sortama koje daju veće prinose, ali zauzvrat zahtijevaju mnogo više navodnjavanja. Regije Murcia i Almería, koje se nazivaju "Vrt Europe", tijekom cijele godine uzgajaju papriku, rajčicu i drugo povrće za europsko i međunarodno tržište. Ovi divovski staklenici u južnoj Španjolskoj suočavaju se s problemom ogromne potrošnje vode i električne energije.

Suša i nedostatak vode

Suša više ne pogađa pretežno područje južne Španjolske. Početkom godine u sjeveroistočnom dijelu Katalonije proglašeno je izvanredno stanje s ograničenjima vode, a korištenje vode za navodnjavanje je ograničeno. Tamo se nalaze neki od najvećih voćnjaka u Španjolskoj. Oni pate od trajne suše, a posebno od suhih i toplih razdoblja tijekom zimskih mjeseci, koja se sve češće nastavljaju dugim razdobljima mraza i hladnoće u proljeće.

"Voćke prerano cvjetaju. Mraz, vjetar, tuča i pljuskovi oštećuju nasade i prinosi opadaju," kaže Oteros. Ove će godine, ovisno o regiji, vjerojatno biti izgubljeno u prosjeku između 10 i 20% uroda voća. Osim toga, toplija klima potiče masovno razmnožavanje mediteranske voćne muhe. Voćke i masline sve su više pogođene bolestima.

Vinogradi također pate od klimatskih promjena. Grožđu je potrebna toplina i malo kiše da sazrije i stvara šećere, ali u isto vrijeme zahtijeva i hladnoću kako bi održalo razinu kiselosti u bobicama. Ako je previše hladno, grožđe ne sazrije na vrijeme, što rezultira kiselijim vinima. Ako je iznimno vruće, grožđe prerano sazrijeva. Stvara previše šećera, što tijekom fermentacije dovodi do većeg sadržaja alkohola. Brzo sazrelo grožđe također ne razvija složene aromatske note. Rezultat su vina bez intenzivnih i bogatih nijansi.

Smanjen urod

Čak i ako se globalno zagrijavanje ograniči na manje od dva stupnja Celzijusa, kako je propisano Pariškim sporazumom, područja tradicionalno zasađena vinogradima smanjit će se za više od polovice. U Španjolskoj 65% trenutno obrađenih površina više ne pruža dovoljno optimalne uvjete za proizvodnju kvalitetnih vina. Ako se prosječna temperatura povisi za još četiri posto, to će najvjerojatnije dovesti do naglog smanjenja proizvodnje vina poznate sorte Rioja.

Rioja je najveća i najpoznatija vinska regija u Španjolskoj, smještena u sjevernom dijelu zemlje. Ima oznaku Denominación de Origen Calificada (D.O.Ca) koja pokriva 54.000 hektara oko tri različite administrativne regije (La Rioja, Navarra i pokrajina Álava). Nadalje je podijeljena u tri zone: Rioja Alta, Rioja Oriental i Rioja Alavesa.

"Agroindustrijski model doveo je do mnogih društvenih promjena, uključujući promjenu modela potrošnje. Ovaj model, temeljen na obilju, homogenim i jeftinim sirovinama, potiče potrošnju više hrane, ne uzimajući u obzir lokalne sorte i sezonalnost proizvoda," navodi se u izvješću pod naslovom "Agroekologija za hlađenje planeta" španjolske ekološke organizacije *Ecologistas en Acción*.